

Stockholms stad
105 35 STOCKHOLM

ANKOM
2018-03-21
BROMMA
STADSDELSFÖRVALTNING

Ärendet

Tillsyn av stödboende för barn och unga vid Blackebergs stödboende i Stockholm.

Beslut

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) ställer krav på att socialnämnden vidtar följande åtgärder:

- Att nämnden inte anställer någon eller erbjuder uppdrag, praktiktjänstgöring eller liknande om inte kontroll gjorts av Polismyndighetens misstanke- och belastningsregister i enlighet med lagen (2001:171) om registerkontroll av personal vid sådan hem för vård eller boende som tar emot barn
- Säkerställa att ungdomar har möjlighet att ta emot övernattande gäster

Socialnämnden ska redovisa för IVO vilka åtgärder nämnden har vidtagit senast den 15 maj 2018.

Skälen för beslutet

IVO:s tillsyn har huvudsakligen visat följande i de delar tillsynen avser:

- Verksamheten har inte fullgjort sin skyldighet att begära utdrag ur Polisens belastnings- och misstankeregister innan anställning görs.
- Verksamheten tillåter inte övernattande gäster. IVO anser att det saknas lagstöd för detta.
- Verksamhetens lokaler uppfyller kraven på trygghet och säkerhet.
- Verksamhetens bemanning samt personalens och föreståndarens utbildning och erfarenhet är tillräcklig för att säkerställa vård av god kvalitet.

- Verksamheten genomför lämplighetsbedömningar vid inskrivningar, men de dokumenteras inte till fullo. Utifrån att ett utvecklingsarbete pågår inom Stockholms stad för att lämplighetsbedömningarna ska dokumenteras i enlighet med gällande lagstiftning så ställer inte IVO krav på åtgärder.
- Verksamheten har arbetssätt för att hantera och förebygga incidenter.

Övergripande fokus för tillsynen har varit att genom samtal med personal och barn och unga få kännedom om hur verksamheten fungerar i de delar som har betydelse för att ungdomarna ska få en trygg och säker vård. Mot bakgrund av detta och att verksamheten är nystartad har tillsynen därför inriktats på verksamhetens lokaler, personalens kompetens, bemanning, inskrivning, lämplighetsbedömning, incidenter och misstanke- och belastningsregister.

Kontroll av Polismyndighetens belastnings- och misstankeregister

IVO bedömer att verksamheten inte uppfyller gällande lagstiftning om registerkontroll av personal.

Av de inskickade listorna med uppgifter om när kontroll skett av Polismyndighetens belastnings- och misstankeregister inför anställning framkommer att elva anställningar har påbörjats utan att kontroll gjorts dessförinnan.

Enligt 1 § lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid vissa boende som tar emot barn får dessa hem inte anställa någon om inte kontroll gjorts av Polismyndighetens belastnings- och misstankeregister. Detsamma gäller den som erbjuds uppdrag, praktiktjänstgöring eller liknande.

Övernattande gäster

IVO bedömer att det saknas lagstöd för att inte tillåta övernattande gäster. Med beaktande av vad som framgår av föreskrifterna, är en del av förberedelsen för självständighet i ett boende att kunna träna på att ta emot övernattande gäster, med hänsyn tagen till grannar, och att det ska kunna ske i den enskildes egna boende. Vissa ungdomar kan ha behov av att ha besök även på natten, t.ex. anhöriga som kommer på besök eller pojk- respektive flickvänner. Verksamheten måste ha ändamålsenliga lokaler för att den enskilde ska få en meningsfull vistelse. Om huvudmannen bedömer att det finns risk för brister i säkerheten vid besök har huvudmannen ett ansvar för att anpassa bemanningen.

Föreståndaren, som har titeln biträdande enhetschef i verksamheten, och gruppleddaren uppger vid inspektionstillfället att ungdomarna inte får ha övernattande gäster. Ungdomarna får ta emot besök på kvällar fram till senast kl. 22.00.

Enligt förarbeten till reglerna om stödboende (prop. 2015/16:43 s 39 ff.) framgår att tanken med den nya boendeformen är att den unge ska få ett eget boende att disponera självständigt. Mot bakgrund av hur den tilltänkta målgruppen har beskrivits i förarbetena bör de individer som tas emot i stödboende vara så pass mogna och självständiga att de, med hjälp av det stöd som verksamhetens personal erbjuder, kan avgöra vilka som är lämpliga som nattgäster och kan ta hänsyn till både grannar och andra som är placerade i samma boende. En begränsning av möjligheten för dessa unga vuxna att själva få bestämma om t.ex. en partner eller vän ska få stanna över natten är inte förenligt med att de unga ska ges möjlighet till självbestämmande och integritet. Det finns ingen motsättning mellan att tillåta de unga att ha nattliga gäster och att med hjälp av ordningsregler tillgodose behovet av trygghet och säkerhet. Detta ska även ses mot bakgrund av att personal ska vara tillgänglig dygnet runt och vid behov kunna infinna sig i de egna boendena utan dröjsmål (jfr dom meddelad av förvaltningsrätten i Stockholm, mål nr 23357-16).

Enligt 5 kap. 2 § Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om stödboende (HSLF-FS 2016:56) bör föreståndare se till att det finns ordningsregler för de egna boendena och eventuella delade utrymmen. Reglerna bör syfta till att tillgodose säkerhet, trygghet och trivsel. De bör vara väl kända av personalen och av barnen och de unga.

Enligt 1 kap. 1 § tredje stycket socialtjänstlagen (2001:543), SoL, ska socialtjänsten bygga på respekt för människornas självbestämmande och integritet.

Lokaler

IVO bedömer att lokalerna uppfyller kraven på trygghet och säkerhet. Vid inspektionen framgår att huset där stödboendet är beläget har varit ett servicehus tidigare och består av 5 våningar med fyra lägenheter på respektive våning. Totalt används 16 lägenheter som stödboende. Lägenheterna är tre rum och kök där ungdomarna delar på dusch, toalett, kök och vardagsrum. Varje ungdom har ett eget rum som de kan låsa.

Två utrymmen i huset används av personal för dokumentation och samtal. Det finns ett allrum där olika aktiviteter äger rum, såsom t. ex. husmöten och pingis.

Företrädare för verksamheten anser att lokalerna är lämpliga för målgruppen, då ungdomarna som bor där har en god förmåga att klara sig i vardagen.

Flickor och pojkar delar aldrig lägenhet. Bedömning av vilka som ska dela lägenhet görs utifrån intressen och graden av självständighet.

Enligt 6 kap. 1 § HSLF-FS 2016:56 ska den som bedriver verksamhet i form av stödboende se till att stödboendets lokaler utformas på ett sådant sätt att det bidrar till barns och ungas förberedelse för självständighet. Utformningen ska också tillgodose behovet av trygghet och säkerhet för de barn och unga som ska placeras där.

Enligt 6 kap. 2 § HSLF-FS 2016:56 ska de egna boenden som ingår i ett stödboende ska vara hemlika och bestå av rum för boende, utrymme för tillagning och intag av måltider samt rum för personlig hygien. Ett eget boende bör bestå av en egen lägenhet som den placerade disponerar. Om det bedöms lämpligt, kan dock ett eget boende utgöras av ett eget rum för boende och utrymmen som delas med andra barn eller unga som är placerade i stödboendet.

Enligt 6 kap. 3 § HSLF-FS 2016:56 ska de egna boendena vara utformade med hänsyn tagen till den personliga integriteten. Barnet eller den unge ska kunna låsa lägenheten eller rummet för boende samt rummet för personlig hygien. Personalen ska dock vid behov kunna låsa upp. Barnet eller den unge ska få information om i vilka situationer som personalen får låsa upp.

Personalens kompetens

IVO bedömer att det vid inspektionen inte har framkommit några omständigheter som tyder på att bemanningen eller personalens och föreståndarens utbildning och erfarenhet inte är tillräcklig för att säkerställa vård av god kvalitet. IVO anser att kompetensen hos den timanställda behöver höjas vid framtida rekryteringar och genom kompetensutveckling av befintliga timanställda.

Biträdande enhetschef har magisterexamen i ledarskap och organisation och har tidigare erfarenhet av liknande arbete. Sju av tio tillsvidareanställda har enligt IVO:s bedömning relevant eftergymnasial utbildning såsom t.ex socionom och fil.kand. i sociologi. Alla utom en person har erfarenhet av liknande arbete.

Den timanställda personalen saknar relevant eftergymnasial utbildning men har erfarenhet av liknande arbete. Den kompetensveckling de får är inriktad på introduktion vid nyanställning.

De intervjuade berättar att majoriteten av den fasta personalen har jobbat på boendet sedan starten. I och med att flera av Stockholms stads boenden för ensamkommande har lagts ner så förekommer det en viss

omfördelning av personal inom staden. Personalen har erfarenhet av målgruppen och av liknande arbete.

Av inhämtade uppgifter om bemanning framgår att tre behandlingsassistenter och gruppledaren arbetar dagtid på vardagar. 3-4 personer är i tjänst på kvällar och en person jobbar natt. På helgerna är det två personal som arbetar.

De intervjuade anser att bemanningen är tillräcklig för att ge det individuella stöd som behövs till varje ungdom. Bemanningen är 3 behandlingsassistenter på dagtid plus gruppledare, 3-4 på kvällen på vardagar och en vaken natt. På helgerna arbetar 2 behandlingsassistenter. Biträdande enhetschef är chef på ytterligare ett boende och tjänstgör till 50 % på Blackebergs stödboende.

Ungdomarna ringer till, alternativt söker upp personalen i kontorsutrymmena i huset, om de behöver komma i kontakt med personal. Personalen är tillgänglig för ungdomarna. Verksamheten tillämpar kontaktmannaskap. Besök utanför boendet (t ex möte med socialsekreterare, vårdcentral, skola, handla tillsammans med ungdomen) planeras så att det alltid ska finnas personal på plats.

För de ungdomar som behöver extra stöd finns tilläggstjänster som placerande nämnd kan beställa.

Enligt 7 kap. 1 § HSLF-FS 2016:56 ska den som bedriver verksamhet i form av stödboende ska se till att det finns särskilt avdelad personal som har till sin huvudsakliga uppgift att stödja de barn eller unga som är placerade där. Den särskilt avdelade personalen bör vara organiserad på ett sätt som bidrar till kontinuitet och möjliggör förtroendefulla relationer med barnen eller de unga i stödboendet.

Enligt 7 kap. 2 § HSLF-FS 2016:56 ska den särskilt avdelade personalen finnas på plats i stödboendet i den utsträckning och den omfattning som krävs med hänsyn tagen till verksamhetens utformning och de placerades behov. Om de egna boendena som ingår i verksamheten ligger nära varandra eller består av utrymmen som delas med andra placerade barn eller unga, ska det särskilt beaktas i vilken utsträckning och omfattning den särskilt avdelade personalen behöver vara på plats i direkt anslutning till de egna boendena. Det ska även beaktas om barn i åldern 16–17 år kan komma att bli placerade i stödboendet. Vid de tider på dygnet då individuellt anpassat stöd normalt inte ges kan dock annan personal än den särskilt avdelade vara tillgänglig för att tillfälligt ge sådant stöd.

Enligt 7 kap. 3 § HSLF-FS 2016:56 ska personal vara tillgänglig dygnet runt och ska vid behov kunna infinna sig i de egna boendena

utan oskäligt dröjsmål med hänsyn tagen till barnets eller den unges trygghet och säkerhet.

Enligt 8 kap 1 § HSLF-FS 2016:56 ska en föreståndare vid ett stödboende ha den sammantagna kompetens som behövs för att kunna leda, utveckla och följa upp verksamheten. Föreståndaren ska ha

1. minst eftergymnasial utbildning vars innehåll är relevant för den verksamhet som bedrivs vid stödboendet,
2. erfarenhet av liknande verksamhet, och
3. personlig lämplighet.

Den eftergymnasiala utbildningen bör omfatta minst två år och kan ha en inriktning mot socialt arbete, socialpedagogik eller beteendevetenskap.

Vidare bör föreståndaren ha

- kunskap om den målgrupp som stödboendet är avsett för och målgruppens behov,
- kunskap om de arbetssätt som är relevanta för målgruppen,
- kunskap om regelverket inom socialtjänstens område som gäller barn och unga, och
- kunskap om och förmåga att tillämpa det regelverk som rör verksamhet i form av stödboende.

Enligt 8 kap. 2 § HSLF-FS 2016:56 ska den övriga personalen vid ett stödboende ha den utbildning, den erfarenhet och den personliga lämplighet som behövs för att kunna utföra sina arbetsuppgifter. Personalens sammantagna kompetens vad gäller utbildning och erfarenhet ska ge förutsättningar för att

1. möta de behov av stöd som målgruppen har, och
2. säkerställa en trygg och säker insats.

Personalen bör ha minst en 2-årig eftergymnasial utbildning. Flertalet bör ha en utbildning med inriktning mot socialt arbete, socialpedagogik eller beteendevetenskap.

In och utskrivningar samt lämplighetsbedömning

IVO bedömer att verksamheten genomför lämplighetsbedömningar, men de dokumenteras inte till fullo. Det saknas dokumenterad beskrivning av hur den unges behov ska tillgodoses i förhållande till personalens kompetens, tillgången till personal och boendets utformning och bedömning av om placeringen kan innebära negativ påverkan, våld eller övergrepp i förhållande till andra boende. Utifrån att ett utvecklingsarbete pågår inom Stockholms stad för att lämplighetsbedömningarna ska dokumenteras i enlighet med gällande lagstiftning så kräver inte IVO några åtgärder i nuläget.

Biträdande enhetschef beslutar om in- och utskrivning, vilket dokumenteras. Förfrågan från handläggare om lediga platser går till en samordnare på socialförvaltningen som är den som har överblick över vilka verksamheter som har lediga platser och som även upprättar ett kösystem (främst till träningslägenheter). Denne tar efter förfrågan

kontakt med boendet och gruppledaren inhämtar sedan information från handläggaren som vill placera. De ungdomar som är aktuella för Blackebergs stödboende har oftast bott på HVB eller familjehem innan och bedöms vara redo för ett mer självständigt boende. Ett studiebesök bokas in där ungdom, socialsekreterare och/eller god man närvarar där ungdomen får information om boendet och verksamheten får mer information om ungdomen. Viktiga parametrar är att det finns en fungerande skolgång och att ungdomen bedöms vara självgående. Efter insamlandet av information om ungdomen så diskuterar gruppledare och biträdande enhetschef om placeringen är lämplig. Lämplighetsbedömningen görs utifrån behov, personalens kompetens och om den passar in med övriga boende, främst med den ungdom som hen ska dela lägenhet med.

Vanliga uppdrag för boendet är stöd i att hantera ekonomi och kunna boka tider själv och målsättningen är att ungdomen ska gå vidare till träningslägenhet.

Det är handläggaren som bedömer om ungdomen är mogen för att bo på stödboende och det har hänt att boendet inte fått all information om ungdomens behov av stöd. Vid två tillfällen har ungdomar skrivits ut då de var i behov av mer omfattande stöd.

Biträdande enhetschef berättar att en ny blankett för inskrivningsbeslut och lämplighetsbedömning är framtagen av socialförvaltningen som ska användas framöver där beslut och bedömning framgår tydligare än idag.

Enligt 3 kap. 11 och 14 §§ socialtjänstförordningen (2001:937) SoF, är det föreståndaren som ska besluta om in- och utskrivning i ett stödboende. Vid inskrivning ska det särskilt kontrolleras att hemmet är lämpligt med hänsyn till den enskildes behov, ålder, utveckling, utbildning och personliga förhållanden i övrigt. Har huvudmannen bestämt en annan ordning för inskrivningen ska denne meddela Inspektionen för vård och omsorg vad som gäller.

Av 11 kap. 5 § Socialtjänstlagen (2001:453) SoL, framgår att genomförande av insatser ska dokumenteras. Dokumentationen ska utvisa beslut och åtgärder som vidtas i ärendet samt faktiska omständigheter och händelser av betydelse.

Enligt 4 kap. 1 § HSLF-FS 2016:56 ska vid lämplighetsbedömningen enligt socialtjänstförordningen den som beslutar om inskrivningen av ett barn eller en ung person vid ett stödboende utgå från socialnämndens

1. bedömning av vilket behov av stöd barnet eller den unge har, och
2. redogörelse för omständigheterna i övrigt kring barnet eller den unge.

Enligt 4 kap. 2 § HSLF-FS 2016:56 ska den som beslutar om inskrivning vid lämplighetsprövningen särskilt beakta hur barnets eller den unges behov av stöd kan tillgodoses under trygga och säkra former med hänsyn tagen till

1. tillgången till personal,
2. personalens kompetens, och
3. boendets utformning.

Om bedömningen avser en placering i ett eget boende som ligger nära andra boenden som ingår i verksamheten eller ett boende med utrymmen som delas med andra barn eller unga som är placerade, ska det vidare beaktas om placeringen kan innebära negativ påverkan eller medföra kränkningar, våld eller övergrepp.

Enligt 4 kap. 3 § HSLF-FS 2016:56 ska bedömningen dokumenteras om ett stödboende bedöms lämpligt för ett barn eller en ung person.

Incidenter

IVO bedömer att verksamheten har rutiner för att förebygga och agera vid incidenter.

Det har inte inträffat några incidenter och allvarliga händelser i verksamheten. En mindre brand uppstod utanför boendet i somras. Det har inte gjorts några Lex Sarah-rapporteringar.

Medarbetarna är bra på att uppmärksamma om någon mår dåligt och följer kontinuerligt upp detta. Om något inte fungerar, t ex skolgång, så har personal samtal med ungdomen så fort som möjligt och socialtjänst och god man informeras. Om det inte blir förändring så har gruppledare ett samtal med ungdomen.

Vid misstanke om alkohol- och/eller drogmissbruk så upprättas en åtgärdsplan. Om planen följs så kan ungdomen bo kvar. Personalen går rond i huset två gånger per dag, en på morgonen och en på kvällen. Detta för att uppmärksamma om någon inte mår bra och/eller inte är på väg till skolan och sent på kvällen för att säkerställa att ungdomen är hemma.

Det finns flera sätt att lämna synpunkter och klagomål på (anonymt i brevlåda, samtal med personal och på husmöten). Alla synpunkter tas upp på personalmöten som äger rum varje vecka och dokumenteras. Återkoppling sker till den som framfört synpunkterna. Vid husmötena förs protokoll som finns tillgängliga i en pärm för ungdomarna. Husmöten äger rum var tredje vecka, oftare vid behov. Där ges information och mötena är även ett forum för ungdomarna att ta upp det som är angeläget för dem. Inför övergången till stödboende fick ungdomarna kontinuerlig information på husmötena.

Exempel på hur ungdomarnas synpunkter tagits tillvara är ett samarbete med ungdomsmottagningen då mer kunskap kring homosexualitet

efterfrågats. Ett annat är att det numera är möjligt för ungdomarna att sätta upp en lapp på dörren om att de inte vill bli störda om de har lagt sig innan personalen går sin rond på kvällarna.

Enligt 4 kap. 4 § Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:9) Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete ska den som bedriver socialtjänst för varje aktivitet utarbeta och fastställa de rutiner som behövs för att säkra verksamhetens kvalitet.

Rutinerna ska dels beskriva ett bestämt tillvägagångssätt för hur en aktivitet ska utföras, dels ange hur ansvaret för utförandet är fördelat i verksamheten.

Enligt 5 kap. 2 § HSLF-FS 2016:56 bör föreståndaren se till att det finns ordningsregler för de egna boendena och eventuella delade utrymmen. Reglerna bör syfta till att tillgodose säkerhet, trygghet och trivsel. De bör vara väl kända av personalen och av barnen och de unga.

Enligt 5 kap. 2 § HSLF-FS 2016:56 bör föreståndaren se till att det finns ordningsregler för de egna boendena och eventuella delade utrymmen. Reglerna bör syfta till att tillgodose säkerhet, trygghet och trivsel. De bör vara väl kända av personalen och av barnen och de unga.

Underlag

IVO genomförde den 22 november 2017 en förannmäld inspektion av Blackebergs stödboende. Vid inspektionen intervjuades biträdande enhetschef och gruppleddare. Det var inte några barn och ungdomar som ville samtala med IVO. Före inspektionen inhämtades uppgifter om bemanning, personalens kompetens och uppgifter om när kontroll gjorts av Polismyndighetens misstanke- och belastningsregister. Därutöver inhämtades tre inskrivningsbeslut med tillhörande lämplighetsbedömning.

Biträdande enhetschef har faktakontrollerat protokollet från inspektionen.

Ytterligare information

Enligt 3 kap. 19 § SoF ska IVO inspektera stödboende för barn och ungdom minst en gång per år. Inspektionen kan vara förannmäld eller oanmäld. Den som inspekterar verksamheten ska samtala med de barn och ungdomar som samtycker till det.

Stockholms stad är huvudman för Blackebergs stödboende, som tar emot ensamkommande barn och ungdomar med uppehållstillstånd i åldrarna 16-20 år. Vid inspektionstillfället var 30 ungdomar (2 flickor och 28 pojkar) inskrivna i boendet. De inskrivna ungdomarnas ålder var 16-19 år och samtliga hade endera tillfälligt eller permanent uppehållstillstånd. Totalt finns 32 platser i stödboendet.

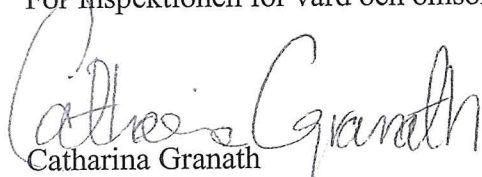
Verksamheten har tidigare varit HVB men är nu stödboende sedan den 15 maj 2017.

Kommunicering

IVO har kommunicerat underlaget till beslutet med nämnden.

Beslut i detta ärende har fattats av inspektören Catharina Granath. I den slutliga handläggningen har inspektören Samira Aqil deltagit. Inspektören Jeanette Ekstedt har varit föredragande.

För Inspektionen för vård och omsorg

Catharina Granath

Jeanette Ekstedt